

УДК 747:535.6

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ КОЛЬОРУ ПІДЛІТКАМИ В ІНТЕР'ЄРАХ ЦЕНТРІВ РОЗВИТКУ ПІДЛІТКІВ

Абизов В. А., Волчук М. В.

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета. *Визначення особливостей впливу кольору на підлітків та його сприйняття в інтер'єрах центрів розвитку підлітків.*

Методика. *Аналіз літературних джерел щодо заданої тематики, їх систематизація. Аналіз та синтез попередніх досліджень, узагальнення історичних знань. Анкетування відповідної категорії населення та систематизація зібраних даних. Проведення соціологічного дослідження через мережу інтернет.*

Результати. *Виявлено особливості сприйняття підлітками кольору в інтер'єрах центрів розвитку підлітків, їх смаки та пріоритети відносно заданої тематики. Сформовано рекомендації до застосування кольору у різних приміщеннях.*

Наукова новизна. *Визначено основні прийоми кольорової організації внутрішнього середовища та наведено рекомендації щодо застосування кольору в інтер'єрах центрів розвитку підлітків.*

Практична значимість. *Розроблено рекомендації щодо використання певних кольорів в оформленні внутрішнього простору центрів розвитку підлітків, що допоможе більш раціонально організувати дозвілля даної групи населення, створити інтер'єри, які відповідають всім психологічним та естетичним аспектам виховання підлітків.*

Ключові слова: *сприйняття кольору, центри розвитку підлітків, колір*

Виховання підлітків є актуальною проблемою сьогодні. Діти за останні десятиліття дуже змінилися, тому зараз розробляються і використовуються нові методи навчання та виховання. Стали з'являтися нові установи та напрямки розкриття і підтримки особистості підлітка.

Центр розвитку підлітків – це комплексний заклад позашкільної освіти, який може об'єднувати в собі декілька різних напрямків розвитку особистості. Основні функції закладу: освітня, комунікативна і рекреаційна. Цей тип закладів більш популярний у США та країнах західної Європи. Оскільки, на території нашої країни він з'явився відносно нещодавно, питання використання і сприйняття кольору в них вивчено не повністю. Сьогодні існує потреба підтримки емоційного і соціального стану підлітків. Оскільки ця категорія дітей знаходиться у періоді переходу до дорослого життя і формування особистості, то вплив зовнішніх чинників на них має важливе значення. Одним із таких чинників є колір. Саме в інтер'єрі він має найбільш тривалу дію на людину. Зрозумівши всі особливості сприйняття підлітками кольору, їх колірні

пріоритети, можна створити середовище, яке буде позитивно впливати на самопочуття дітей та сприяти їх розвитку і спілкуванню.

За останні роки все більше науковців стали звертатися до питань впливу кольору на емоційний стан та працездатність школярів. В роботі [1] досліджено вплив кольору на розумові здібності та сконцентрованість підлітків. Автор роботи [2] звернулася до питань смакових пріоритетів колірних співвідношень у дітей різного віку. У роботі [6] досліджено колір, як засіб самовираження дітей, та його психологічні аспекти. До питань кольоротерапії у навчальному та виховному процесі звертається і автор статті [4].

У згаданих вище працях з різних сторін розглянуто вплив кольору на дітей. Але більшість досліджень спрямовані на використання результатів праць в умовах шкільного навчального процесу. Оскільки, функції центрів розвитку підлітків дещо відрізняються від функцій школи, то дослідження впливу кольору в інтер'єрі даних закладів є актуальним сьогодні. Адже, окрім освітньої, в центрах розвитку підлітків важливими є комунікативна та репрезентативна функції. Колірна гамма приміщення певним чином залежить від того, з якою метою використовується простір.

Постановка завдання

Метою статті є виявлення особливостей сприйняття кольору підлітками в інтер'єрах центрів розвитку підлітків та прийомів їх застосування на основі проведених досліджень серед даної групи населення.

Результати досліджень

В оформленні внутрішнього простору центрів розвитку підлітків колір має важливе значення. Тут можуть використовуватися різні підходи: функціональні зони можуть виділятися контрастним кольором чи бути оформлені в одній гамі; можливе використання яскравого акценту на нейтральному фоні інтер'єру; або ж споріднена кольорова гамма. У кожному з варіантів вплив кольору на підлітка буде відрізнятися.

Багато дослідників, такі як Пальмер, Юнг, Гельмгольц, Гейл, Люшер і інші зробили істотний внесок у вивчення впливу кольору на фізіологічний та емоційний стан людини. Березніцкас А. І., Бажин Е. Ф., Еткінд М. А. вивчали колірні відповідності емоційним станам. Еткінд А. отримав колірні профілі основних емоцій і емоційні профілі тесту Люшера [1]. Тобто ще в XIX столітті знали, що колір впливає на емоції, а ті, у свою чергу, викликають зміни артеріального тиску, пульсу, дихання, швидкості реакції, сили та інших складових здоров'я людини. Колір, як енергія, необхідний для підтримки тону центральної нервової системи. Відомі випадки «колірного голодування», коли при

колірній одноманітності оточуючого середовища розвивалися симптоми астенизація (підвищена стомлюваність). У дітей, які тривалий час проживають в умовах «колірного голодування», відзначаються навіть затримки інтелектуального розвитку. Таким чином, присутність кольорів також викликає різні емоції, деякі підсилюють почуття задоволення життям і впливають на соціальну поведінку, а деякі навпаки. Все це говорить про пряму дію кольору на тіло і розум людини [2].

Існує думка, що ставлення до кольору є вродженою особливістю у людини. У кожного є стійкі переваги, складові «особистої кольорової шкали», як один із проявів своєї індивідуальності. Мається на увазі так званий колірний тест М. Люшера. В ньому показана залежність переваги кольору від соціального стану людей, що тестувалися, їх освітнього рівня і віку. Менш освічені верстви населення і діти віддають перевагу більш яскравим кольорам: малиновий, жовтий, червоний [1].

Крім цього, сприйняття кольору може суттєво відрізнитись в залежності від того, до якої етнічної групи відноситься людина. В європейській культурі, наприклад, одне зі значень чорного кольору пов'язується з трауром, жалобою, в той час, коли білий асоціюється із життям і чистотою, чесністю, радістю, шлюбом тощо. У східних культурах, на противагу європейським, кольором оплакування і трауру визнано білий, а не чорний. Вчені пояснюють це тим, що за своєю природою він ніби поглинає, нейтралізує всі інші кольори й асоціюється з порожнечою, безтілесністю, крижаним мовчанням і, навіть, зі смертю [5, с.123]. Важливо зазначити той факт, що у деяких районах Мексики кольором трауру є жовтий або червоний, а у країнах Європи, у Сполучених Штатах Америки чорний колір символізує витонченість, офіційність, складність і надзвичайність ситуації, в Японії – це колір веселощів, у Китаї він асоціюється із поняттям чесність.

У культурах різних народів світу білий колір має значення як позитивний, нейтральний і негативний маркер. З одного боку, білий колір, як позитивний маркер, у багатьох країнах світу означає чистоту, праведність, святість, вишуканість, елегантність. З другого боку, білий колір є також маркером нейтральних ознак: безбарвність, прозорість, інтервал, пробіл [3].

Отже, на сприйняття нами кольорів впливають багато чинників. Для того, щоб визначити як саме кольори в інтер'єрі впливають на підлітків в Україні була складена відповідна анкета. Питання умовно розділено на три блоки:

- перший блок складається з питань, що допомагають визначити особу людини, що анкетується, її стать та вік;
- у другому блоці питання спрямовану на визначання смакових пріоритетів підлітків, їх потреб щодо оформлення внутрішнього простору;
- третій блок складається з питань призначених допомогти визначити вплив кольору на самопочуття та поведінку підлітків.

В опитуванні брали участь діти віком від десяти до вісімнадцяти років, що проживають в різних регіонах України. Головною метою було визначити які відчуття викликають у підлітків переважання того чи іншого кольору в інтер'єрі, а також визначити які кольори більше подобаються представникам даної категорії населення. Всього було опитано 45 осіб.

Результати опитування показали, що половина з опитаних підлітків надає перевагу контрастній кольоровій гамі в інтер'єрі, також великій частині подобаються споріднена кольорова гамма. Натомість однотонні інтер'єри є мало актуальними для даної частини населення.

Більша частина опитаних респондентів вважає, що кількість яскравого кольору в приміщенні повинна бути в межах 20-50%. При чому одним з найяскравіших акцентів може бути одна зі стін, або ж декоративні елементи дизайну інтер'єру. Однак, на думку більшості підлітків, основою інтер'єру повинні бути монохромні кольори (рис. 1).

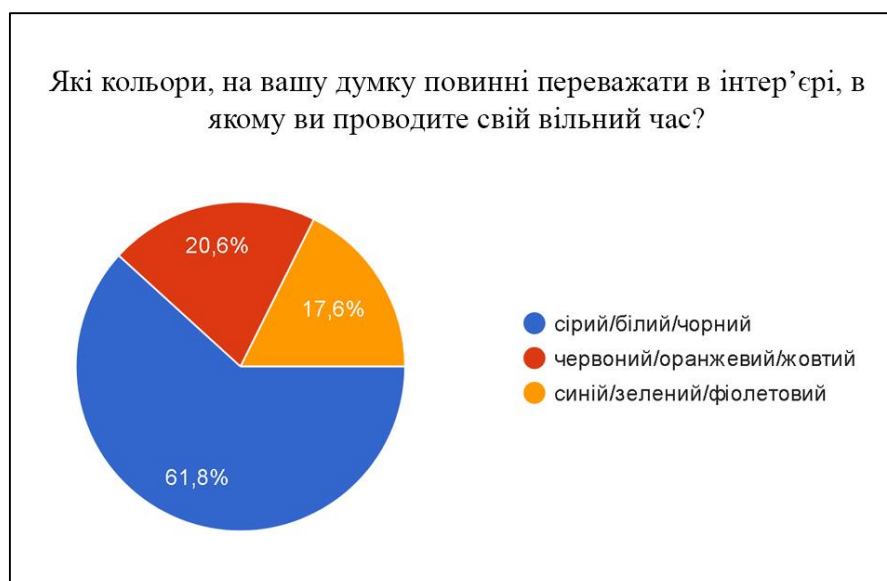


Рис. 1. Пріоритети підлітків що до основних кольорів інтер'єру

В ході проведення дослідження було виявлено, що найбільш позитивний вплив на підлітків мають відтінки зеленого кольору в інтер'єрі (рис. 2). Також досить велика частина вважає, що позитивні емоції викликає використання відтінків жовтого та червоного кольору. Натомість, синій колір не викликав великої кількості приємних вражень.



Рис. 2. Визначення найбільш сприятливого кольору для підлітків

У приміщеннях з великою кількістю червоного кольору 52,9% опитаних підлітків хотіли б проводити час з друзями, тоді як навчатися в такому середовищі змогли б всього 8,8%. При використанні великої кількості жовтого кольору у 35,3% респондентів виникає бажання займатися спортом, тоді як проводити час з друзями в такому середовищі готові всього 8,8% підлітків. При використанні великої кількості зеленого кольору у 38,2% з'являється апетит, а ще 29,4% готові займатися розумовою працею. Тобі як у приміщеннях де переважає синій колір 38,2% готові навчатися, а ще 26,5% стверджують що хотіли б займатися спортом.

Більша частина опитаних підлітків вважають, що фасад будинку, в якому вони проводитимуть свій вільний час повинен бути виконаний з використанням переважно чистих яскравих кольорів. 41,7% опитаних хотіли б бачити меблі темнішими, ніж колір стін приміщення, 38,2% – світлішими. Це говорить про те, що на думку підлітків, меблі повинні бути, перш за все, контрастними та виділятися на фоні стін. Водночас, більшість респондентів вважають, що стеля в інтер'єрі повинна бути білого кольору, а підлога темнішою від стін.

Серед опитаних підлітків 41,2% вважають, що поділ простору на різні функціональні зони слід робити за допомогою меблів. 35,3% вважають за краще робити зонування за допомогою кольору. Однак 23,5% притримується більш звичної моделі і хотіли б бачити розподіл на зони за допомогою перегородок (рис. 3). Це говорить про те, що більшість підлітків хотіли б проводити свій вільний час у просторі не заграмадженому зайвими деталями та більш відкритому.



Рис. 3. **Визначення оптимальних прийомів функціонального зонування для центрів розвитку підлітків**

Провівши аналіз проведеного анкетування, було розроблено рекомендації щодо оформлення внутрішнього простору центрів розвитку підлітків. В таблиці 1 наведено рекомендації щодо використання кольорів у різних функціональних зонах.

Таблиця 1

Рекомендації з використання кольору в різних функціональних зонах центрів розвитку підлітків

| № | Функціональна зона | Рекомендовані кольори | Вплив на поведінку підлітка |
|---|-------------------------------|-----------------------|--|
| 1 | Ігор та спілкування | Червоний | Збуджує увагу та стимулює до активних дій, може викликати різний спектр емоцій залежно від відтінків та поєднань |
| 2 | Спортивних занять | Жовтий | Викликає почуття радості і енергійності |
| 3 | Прийому їжі | Зелений, жовтий | Пробуджує апетит, викликає почуття задоволеності та захищеності |
| 4 | Проведення навчальних заходів | Зелений, синій | Заспокоює, допомагає сконцентруватися |

В інтер'єрах центрів розвитку підлітків слід використовувати переважно контрастну кольорову гаму. Основними кольорами в композиції повинні бути нейтральні, білий і часткового чорний. В зонах спілкування та ігор, спортивних занять в якості яскравого та контрастного акценту можуть виступати червоний, жовтий, оранжевий кольори, а весь простір краще буде сформувати з різних біль нейтральних відтінків теплих кольорів, оскільки це додасть енергії та відкритості у поведінку відвідувачів. В інтер'єрах, що призначені для навчання, доцільніше використовувати більш холодну кольорову гаму, вона допоможе сконцентрувати увагу та зосередитися. Хорошими акцентними плямами будуть сприйматися предмети зеленого та синього кольорів. Кількість яскравого кольору не повинна перевищувати 35%, але й бути не нижче 20%. Яскравими акцентами в інтер'єрі можуть бути декоративні елементи оформлення чи частина стіни, при умові, що більшість складових простору є нейтральними. Найбільш позитивний вплив на поведінку та самопочуття підлітків мають відтінки зеленого та жовтого кольорів. Вони можуть застосовуватися як в декоративному оформленні, так і для виділення окремих функціональних зон.

У таблиці 2 наведено рекомендації, щодо оформлення окремих елементів інтер'єру. Вони розроблені спираючись на результати опитування та загальні вимоги до закладів даного типу.

Таблиця 2

Рекомендації з оформлення елементів інтер'єру центрів розвитку підлітків

| № | Елемент інтер'єру | Рекомендації щодо оформлення |
|---|--------------------|--|
| 1 | Меблі | По відношенню до стін, вони повинні бути контрастними. Повинні сприйматися цілісно та добре «читатися» в приміщенні |
| 2 | Стеля | Більшість підлітків психологічно легше сприймають стелю білого кольору. Вона не повинна привертати надто багато уваги і відволікати від основної функції |
| 3 | Підлога | По відношенню до стін, її потрібно робити темнішою. Це дасть відчуття надійності та комфорту |
| 4 | Зонування простору | Слід застосовувати прийоми зонування за допомогою багатофункціональних меблів та розділення на функціональні зони за допомогою використання різних яскравих акцентних плям |

Висновки

Сучасний активний розвиток суспільства впливає також і на формування особистості підлітків. Важливе значення має використання кольору у середовищі тривалого передування підлітків. Дослідження показали, що діти цієї вікової категорії обирають скоріше яскраві кольорові акценти на нейтральному фоні, ніж середовище переважно сформоване із великої кількості різних кольорів. Для кожної функціональної зони доцільніше буде використовувати певний відтінок кольору, залежно від її призначення. Дослідження показали, що комфортніше за все підлітку буде знаходитися в приміщенні де стеля нейтрального білого кольору, підлога темніша від стін, а меблі на їх фоні виглядають контрастними. Це говорить про те, що підлітки шукають орієнтири і прагнуть виділити основне та найцікавіше не тільки в буденному житті, але й в інтер'єрі. Слід застосовувати прийоми зонування за допомогою багатофункціональних меблів та розділення на зони за використання яскравих акцентних плям.

У центрах розвитку підлітків кольорова гамма повинна формуватися зважаючи на смакові пріоритети та вплив певних відтінків на цільову аудиторію закладу. Колір повинен підкреслювати функціональність і універсальність простору і створювати атмосферу відкритості та легкості.

Список використаних джерел

1. Афанасьева Н. Ю. Влияние цвета интерьера на эмоциональное состояние школьника / сайт для учителя [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://kopilkaurokov.ru/izo/prochee/vliianie_tsvieta_intier_iera_na_emotsionalnoie_sostoianiiia_shkol_nika
2. Андриевич А. И. Влияние цветовой гаммы на психоэмоциональное состояние и работоспособность обучающихся / А. И. Андриевич // Вестник Ульяновского государственного технического университета. – 2018. – №2. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-tsvetovoy-gammy-uchebnyh-pomescheniy-na-rabotosposobnost-studentov>

References

1. Afanaseva, N.Yu. (2016). *Vliyanie tsveta interera na emotsionalnoe sostoyaniya shkolnika* [Influence of the color of the interior on the emotional state of the schoolboy] Retrieved from https://kopilkaurokov.ru/izo/prochee/vliianie_tsvieta_intier_iera_na_emotsionalnoie_sostoianiiia_shkol_nika [in Russian].
2. Andryevych, A.Y. (2018). *Vliyanie tsvetovoy gammy na psikhoemotsionalnoe sostoyanie i rabotosposobnost obuchayushchikhsya* [The effect of color on the psycho-emotional state and the performance of students] *Vestnik Ulyanovskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta*. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-tsvetovoy-gammy-uchebnyh-pomescheniy-na-rabotosposobnost->

3. Веклич Ю. І. Значення кольорів у культурах народів світу у контексті формування соціокультурної концепції майбутніх вчителів початкових класів / Ю. І. Веклич // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39 (3). – С. 56-62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39_%283%29_12
4. Пасько К. М. Особливості використання кольоротерапії в навчальному процесі сучасної школи / К. М. Пасько // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка : збірник наукових праць : у 2 частинах / за заг. ред. О. В. Зосименко. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2017. – Ч. 2. – С. 137-142.
5. Рубанюк Э. В. Цвет как лингвистический знак / Э. В. Рубанюк // Культура народов Причерноморья. – 2006. – №82 – Т.2 – С. 122-124.
6. Черненко Л. М. Колір як засіб виховання емоційності на уроках образотворчого мистецтва / Л. М. Черненко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2013 – №3. Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/p_suh_pedagog_probl_silsk_shkolu/9/visnu_k_25.pdf
3. Veklych, Yu.I. (2013). *Znachennia koloriv u kulturakh narodiv svitu u konteksti formuvannia sotsiokulturnoi kontseptsii maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv* [The importance of colors in the cultures of the peoples of the world in the context of formulating the sociocultural concept of future primary teachers]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Pedahohika i psykhohohiia*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39_%283%29_12 [in Ukrainian].
4. Pasko, K.M. (2017). *Osoblyvosti vykorystannia koloroterapii v navchalnomu protsesi suchasnoi shkoly* [Features of the use of coloring in the educational process of modern school]. *Osvitni innovatsii: filosoftia, psykhohohiia, pedahohika: zbirnyk naukovykh prats: u 2 chastynakh*
5. Rubanyuk, E.V. (2006). *Tsvet kak lingvisticheskiy znak* [Color as a linguistic sign] *Kultura narodov Prichernomorya*. [in Russian].
6. Chernenko, L.M. (2013). *Kolir yak zasib vykhovannia emotsiinosti na urokakh obrazotvorchoho mystetstva* [Color as a means of educating emotions in the art of fine art] *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny*. Retrieved from https://library.udpu.edu.ua/library_files/p_suh_pedagog_probl_silsk_shkolu/9/visnu_k_25.pdf [in Ukrainian].

Abyzov Vadym

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5494-8230>

Scopus Author ID: [57196951264](https://orcid.org/0000-0002-5494-8230)

vaddimm77@gmail.com

Kyiv National University of
Technologies and Design

Volchuk Mariia

Volchuk8297@gmail.com

Kyiv National University of
Technologies and Design

Особенности восприятия цвета подростками в интерьере центров развития подростков**Абызов В. А., Волчук М. В.***Киевский национальный университет технологий и дизайна***Цель.** *Определение особенностей влияния цвета на подростков и их восприятие в интерьерах центров развития подростков.***Методика.** *Анализ литературных источников по заданной тематике, их систематизация. Анализ и синтез предыдущих исследований, обобщения исторических знаний. Анкетирование соответствующей категории населения и систематизация собранных данных. Проведение социологического исследования через сеть интернет.***Результаты.** *Выявлены особенности восприятия подростками цвета в интерьерах центров развития подростков, их вкусы и приоритеты относительно заданной тематики. Сформированы рекомендации к применению цвета в разных помещениях.***Научная новизна.** *Определены основные приемы цветной организации внутренней среды и приведены рекомендации по применению цвета в интерьерах центров развития подростков.***Практическая значимость.** *Разработаны рекомендации по использованию определенных цветов в оформлении внутреннего пространства центров развития подростков, что поможет более рационально организовать досуг данной группы населения, создать интерьеры, которые отвечают всем психологическим и эстетическим аспектам воспитания подростков.***Ключевые слова:** *восприятие цвета, центр развития подростков, цвет***Features of color perception by adolescents in the interior of adolescent development centers****Abyzov V. A., Volchuk M. V.***Kiev National University of Technology and Design***Purpose.** *Determination of the features of the influence of color on adolescents and their perception in the interiors of adolescent development centers.***Methodology.** *Analysis of literary sources on a given topic, their systematization. Analysis and synthesis of previous research, generalization of historical knowledge. Questioning of the corresponding category of the population and systematization of the collected data. Conducting a case study through the Internet.***Findings.** *The features of adolescents' perception of color in the interiors of adolescent development centers, their tastes and priorities regarding a given topic are revealed. The recommendations for the use of color in different rooms are formed.***Originality.** *The basic techniques of color organization of the internal environment are determined and recommendations are given on the use of color in the interiors of adolescent development centers.***Practical value.** *Recommendations have been developed on the use of certain colors in the design of the inner space of adolescent development centers, which will help to more rationally organize leisure activities for this population group, and create interiors that meet all the psychological and aesthetic aspects of adolescent education.***Keywords:** *color perception, teen development center, color*